

הערות לתרגום

- 1 ההשלמה לפי כ"י ב'.
- 2 מלה במלה (להלן מב"מ): שייזרק.
- 3 כלומר: המחלוקת תחוסל, מבלי שיידרש שינוי מעמדו של כל צד לטובה או לרעה.
- 4 מב"מ הזמן נעשה שלנו, כלומר: השעה הזאת (שעת השפעתם הרבה של קראים בחוגי השלטון) שעת כושר היא לנו וראוי לנו לנצל אותה.
- 5 איכה ב', ט"ו.
- 6 מב"מ נישאים. נראה שהיו נישאים על כפיים או מובלים באופן אחר, מפני שלא יכלו ללכת מרוב פצעים או כאב. אפשר לפרש ג"כ ששולטלו בכוח מן המקום (אל מקום מעצר).
- 7 ר' ירמיהו מ"ח, כ"ז. אע"פ שנאמר כאן "עד שנקרא עליהם" (=ראוי^{היה} להיקרא עליהם?), לא הובא הפסוק כלשונו בדיוק, לפי הנראה לשם התאמה למאורע. כוונת הגאון בהבאה זו אינה ברורה. לפי פשט הפסוק וסדר המשפטים דומה כאילו רצה לומר שראוי היה לרבניים ("ישראל") לצחוק לקראים, אך מבחינה עניינית מסתבר יותר כי הנמשל הוא שמחת הקראים לאידם של הרבניים (ואולי אפשר להסיק מן "בגנבים נמצאו" שתלמידי חכמים נכלאו עם פושעים פליליים?).
- 8 את המלה "זקנים" (בערבית "שיוך") יש להבין כאן תמיד כ"נכבדים", "מנהיגים", וכיחוד בנושאי משרות חשובות בתוך קהל ~~הקהל~~ ^{בנוגע} של ישראל (א"ש 4 לעיל). ל"ישראל" במובן קהל מקומי (רבני) עיין S.D Goitein, Journal of Jewish Studies, כרך 12 (1961), עמ' 134. ול"זקנים", שם, עמ' 144-148. במקום זה כנראה הכוונה לקראים המקורבים למלכות, עיין ~~אצל~~ במבוא.
- 9 כמשתדלים לקיים את המצוות כפי מיטב הבנתם וכוח שיפוטם האישי (ועל כן נקיים מחטא אף כשטועים). ר' Idjtihad ערך, Encyclopedia of Islam

10 כלומר : כל מלומד קראי יוצר לו מעין "שולחן ערוך" משלו על סמך פרשנותו. המילה הערבית "מד'הב" מציינת גם "דרך, שיטה, דעה" בכלל גם "אסכולה של הלכה" בפרט, בייחוד (באסלאם "האורתודוכסי") כל אחת מן האסכולות המוכרות, אשר כל מוסלם חייב להימנות על אחת מהן לגבי הנוהג הדתי והשיפוט. לפיכך יש כאן מסמך לעג לחכמי הקראים, אשר לכל אחד מהם היו דעות הלכיות משלו, שחייבו רק אותו או, לכל היותר, מספר מצומצם של נוטים אחריו.

- 11 לפי יהושע ז', ט'.
- 12 עמוס ה', ב'.
- 13 קהלת ב', אא ט"ו.
- 14 איכה ב', כ"ב.
- 15 שם ג', כ"ג.
- 16 או: עד אשר ריחם.
- 17 איכה ג', ל"ב.
- 18 תהלים קי"ח, כ"ג; חשוב בהקשר זה גם סוף הפסוק: היא נפלאת בעינינו.
- 19 לפי עזרא ז', כ"ז.
- 20 נחמיה ב', ג'.
- 21 ר' המבוא.
- 22 עיין דברים כ"ג, ז'; עזרא ט', י"ב.
- 23 ישעיהו ט"ו, ח'.
- 24 תהלים אא ט"ו, ג'.
- 25 שם כ', ח'.
- 26 לפי תהלים קט"ז, י"ב.
- 27 ישעיהו ט"ה, ה'.
- 28 הקראים היו קוראים לעצמם "שושנים" ולמתנגדיהם "קוצים", בקשר לשיר השירים ב', א', ר' למשל

29 כך קוראים הקראים לחכמיהם ומנהיגיהם. בקשר לדניאל י"ב, ג'א;

וי"א, ל"ג, ל"ה, עיין

Z. Ankori, Karaites in Byzantium...970-1100. (New York), 1959,

עמ' 418, הערה 171, שו" 2 מלמטה; ועמ' 420, הערה 177.

30 קהלת ז', י"ח.

31 לעשות נפשות מבינינו אע"פ שאנחנו בעיניהם רשעים שאין הפילתם מתקבלת;

או: להתרבות על ידי נשיאת נשים מבין בנות הרבניים שבניהן יהיו

קראים, אם נפרש "יצאהרנא": מבקשים להתחתן בנו בדרך השאת בנותיהם

לרבניים. "צהר" בערבית הוא בעל בתו של אדם או בעל אחותו.

32 כגון יהושפט, המלך הצדיק, אשר התחתן לאחאב מלך ישראל (דבה"י ב', י"ח, א')

33 עיין שו" 1.

34 (אנשים מן) הרבניים; "שהם" מוסב, כמובן, על הקראים.

35 אין להחליט אם המדובר בציורים או בצורות פלסטיות.

36 עיין לעיל, הערה 8.

37 לשון נופל על לשון ביהם לשם אבו אלברכאת.

38 מב"מ הרי כיליתם את העולם הזה אין זה בסוה שהביטוי הערבי במכתבנו

בא לחרגם את הנמצא במשנה סושה, פרק ג', סימן ד' (מכל אמצא עולם או,

בגרסה אחרת, מכלי עולם).

39 אולי גם כאן לשון נופל על לשון, ר' מוחסן מיטיב, עושה טובות.

40 מב"מ במושב.

41 לפני הקהל.

42 יהושע כ"ב, י"ז (ועיין במדבר כ"ה, א-ט). היש כאן רמז להיבדלות בני

ראובן, בני גד וחצי שבט אמנשה, שהוא רקע המסופר ביהושע שם? נראה

יותר שאין הכוונה אלא: האם לא די מה שכבר סבלנו בעוון מעשים המחרפים

את המחלוקת בינינו ובין הקראים?

43 מב"מ נרכיב (מובן דומה של הפועל "רכב" במילון Dozy, עמ' 551 ב',

שו" 1-4 מלמטה).

44 יש להניח כי, בהתאם לנוהג הכתיבה באותם הימים, נכתב בהמשך מעל

להתחלת העמוד, בכיוון הפוך אליה, ונותק יחד עמה.

- 45 לפני זה יש להשלים בקירוב: [וכאשר הכריז הקהל] או: [וכאשר הכרזתי].
- 46 לשון פעולה נמשכת או חוזרת. אולי הכוונה להפצה ממושכת של השמועה.
- 47 בעצם "בשוב", ועיין מילון דווי, ערך ג'מיל. המובן בלי ספק: קיויתי שיסייע בהמצאת כספים בשביל הישיבה הירושלמית. אצא חבריו חכמי הישיבה הג"ל, אשר האיש צורף אליהם על ידי הענקת התואר "חבר".
- 48 מב"מ לא הספיק לו שלא סייעם (לפי כה"י: סייע אותו), ע[ד ש]היה בכפו הזולת. "הזולת" = הגאון. לפי ההמשך מתבקש לכאורה פירוש מעין "אלא אף היה מונע את האחר (מלפעול) X למשפט השני בהסתמכות על הפועל כף^w = מנע; אולם קשה למצוא הצדקה לשונית לפירוש כזה.
- 49 עזרא ד', ד'.
או: עושה רצונם של... , משתדל להתחבב על...
- 50 במקור עם מלית הידיעה: האנשים, ואולי יש לתרגם: הכת, כלומר: הקראעם.
- 52 אצא מב"מ לא הספיק לו מה שזרק ביני ובין אנשי עראק ממכתבים אשר אצא הכריחני לכתבם. בלי ספק התכוון הגאון להמשיך בהזכרת מכשול(ים) אחר(ים) אשר שם ה"חבר" השגוא בדרכו, אלא מתוך שהאריך את הדיבור על המכשול הראשון, שכח לעשות כן.
- 53 לעניין פסקה זו עיין במבוא.
- 54 أثبت במובן כמו كتب למעלה. מב"מ אאשר? לו; כלומר אמסור לו על ידי מסמך משפטי בחתימת עדים.
- 55 מב"מ יאכל אותן.
- 56 מב"מ ואני מן החוץ.
- 57 ביטוי פתגמי לקוח מחליבת עז (או פרה), שמשתתפים בה שניים, באופן שהאחד אוהז בקרני הבהמה, כדי שלא תגח, בשעה שהשני חולב. הראשון טורח ואינו נשכר והשני מקבל את כל החלב.

- 58 ביטוי דומה להלן, שו" 35-36.
- 59 מב"מ דרכיו.
- 60 קריאתם ותרגומם של שני המשפטים האחרונים אינם נקיים מספק.
- 61 את התואר והדרגה הנכבדה של "חבר", אשר העניקה הישיבה הירושלמית, כמובן לא בלי הסכמת ראש הישיבה.
- 62 ברור שכאן רמז לדיין מסויים (ר' אפרים בן שמריה?), אשר החבר הנדון המקיף אותו.
- 63 אבות ד', ח'.
- 64 סנהדרין (משנה) א', א'.
- 65 התרגום לפי התיקון המוצע בהערה לנוסח הערבי את גירסת כה"י אפשר להבין בדוחק: וראו אותן כראויות (להתקבל).
- 66 (א) בן אלרקי נזכר גם במכתב של אפרים בן שמריה, 19 שו" 56, עמ' 56 (1920), 70 כרך, Revue des Études Juives, מלמטה 7 שו" 351, עמ' Mann, Jews... II, עיין.
- 67 ~~א~~ כאן כמעט אותו הביטוי כמו עמ' א', שו" 22.
- 68 מב"מ לזרוע מכשול.
- 69 כלומר בנוכחות החבר והוא לא קם להגן על אבו דורה. אך כנראה מוטב לפרש: בשעה שהוא היה יושב בדיון.
- 70 מב"מ גברו עליי.
- 71 אע"פ שפשוטי העם מבין הרבניים שונאים כל כך את הקראים ומבקשים להיות נפרדים מהם.
- 72 הקבל עמ' א', שו" 26.
- 73 מב"מ נדבו. בנוגע לחיים (בערבית הנפשות) המובן הוא "סיכנו" (במסע הים) וסכנות אחרות). בנוגע לרכוש נראה יותר שהכוונה (כמו בשימוש הרגיל) למתן בשפע. המדובר ביהודים (עפ"ר סוחרים עשירים) שהיגרו ממערב אפריקה או מספרד לארץ ישראל ולמצרים ונעשו רבי השפעה א בקהילות.
- 74 לפי כה"י איש כמוהו, ועיין הערות לנוסח הערבי.